

LITERATÚRA PO ROKU 1945 I

Historicko-spoločenský kontext:

- 2.svetová vojna ovplyvnila celý svet po stránke politickej, spoločenskej, kultúrnej i umeleckej
- **svet sa rozdelil na západný a východný blok**
- západný svet a USA v literatúre experimentovali, no v ZSSR a vo východnom bloku bol nastolený iba jeden možný umelecký smer – socialistický realizmus

Hlavné znaky:

- tematika vojny, sociálna tematika, reakcia na spoločenskú situáciu, existenčné otázky
- vznik nových umeleckých smerov, prúdov
- využívanie vnútorného monológu, prvky absurdity, prelínanie žánrov
- **dominuje próza !!!** – píše sa najmä romány
- vzniká antiromán, epické divadlo, psychologická dráma, absurdná dráma

Alberto Moravia

- autor židovského pôvodu a **predstaviteľ neorealizmu** - vo svojej tvorbe **si všima predovšetkým krach vzťahov, úpadok rodín, vplyv nudy na konanie človeka, ale i sexualitu**

román RIMANKA

- **obraz jednoduchých ľudí v Ríme počas fašistického režimu** (zatýkanie, výsluchy, praktiky fašistickej polície, antifašistické hnutia)

-**hlavnou postavou je Adriana = chudobné dievča**, ktoré sa túži dobre vydať a žiť čestne

-Adriana si neskôr uvedomí, že nie je možné žiť čestne, ináč by bola chudobná ako jej matka, snaží sa presadiť ako tanečnica a modelka, **náhla túžba po peniazoch ju donúti k tomu, že sa stane prostitútkou**

-**ženská postava je silná**, nenechá sa zlomiť negatívnymi vplyvmi okolia, zachráni ju vedomie materstva (zostáva tehotná s vrahom)

-Adriana konštatuje: *"Všetci ľudia bez výnimky sú hodní súcitu, už len preto, že žijú a trpia!"*

-**román je introspektívny a existencialistický** (všetky postavy sú nešťastné, zúfalé, plné strachu)

NEOREALIZMUS:

- ☐ vznikol na prelome 40-tych a 50-tych rokov v Taliansku
- ☐ **autori odmietajú fašizmus, kritizujú malomeštiakov a intelektuálov**
- ☐ postavy: **jednoduchí ľudia z vidieka a periférie veľkomesta**
- ☐ využíva sa **hovorová reč, slang aj nárečia, prevláda „ja-rozprávanie“** (*zdôrazňuje sa ním autenticnosť*)
- ☐ v dielach predovšetkým **sociálna tematika, kontrast sveta chudobných a bohatých** (drsná realita bez prikrášlení)

Rudolf Jašík

- do literatúry vstúpil ovplyvnený naturizmom (v prvom románe bohaté opisy kysuckej prírody) a nadrealizmom (poézia)

témy: príroda, sociálne námety, Kysuce, 2. svetová vojna (nevenuje sa ale SNP)

román NÁMESTIE SV. ALŽBETY

- Nitra, leto a jeseň 1941

- **protivojnový, psychologický a spoločenský román**

- **v tomto románe sa v slovenskej literatúre prvýkrát rieši otázka deportácií, arizácie a židovstva**

- **lyrizujúci charakter** (dialóg s neživými predmetmi – slnkom, vežou, gaštanom)

- **biblická symbolika v názvoch kapitol** (Posledná večera, Nesvätý Ján Krstiteľ).

názov = všetky postavy žijú v blízkosti Námestia sv. Alžbety

hlavné postavy = Igor (proletár) a Eva (Židovka) → Igor plní dejotvornú funkciu, mení sa z chlapca na muža

Igor sa zoznámi s Evou a zaľúbia sa. Eva má ako Židovka nakázané nosiť žltú hviezdu, Igor jej ju dáva neustále dole. Chce ju dať pokrstiť. Prichádza teda za farárom, ktorý od neho pýta peniaze. Igorov kamarát Žltý Dodo vstupuje medzičasom do Hlinkovej gardy a začne udávať Židov, lebo za každého dostane 100 korún. Igorovi sa podarí zohnať peniaze, s Evou idú za kňazom, ktorý krst odmieta, pretože Eva bola zaradená do zoznamu deportovaných. Vojaci SS zhromaždia všetkých Židov na deportáciu. Eva je zastrelená nemeckými vojakmi, keď chce odnieť mŕtve dieťa, aby ho neudupali. Igor sa rozhodne pomstiť a zabije Flórika (miestny holič, člen Hlinkovej gardy, typický výtvar režimu). Trápi ho vina a chce sa utopiť v rieke. Zabráni mu v tom Maguš. Dielo končí tým, ako vedie Igora tmou, ale chce mu ukázať, že existuje svetlo, aj keď bude žiť bez svojej lásky.

- **negatívna postava: holič Flórik** - holičský majster žijúci na predmestí; sníva o peknom holičstve na hlavnej ulici; na pohľad úslušný aj zručný; bol presvedčený o tom, že je najlepším holičom v meste; jeho živnosť prosperovala aj vďaka Židom, ktorí žili na predmestí; po príchode Nemcov do mesta vyvesil na holičstvo oznam Židov neholím a ani nestrihám; najprv sa zo Slovenskej republiky vysmieval, no keď zistil, že sa môže na majetku Židov obohatiť, vstúpil do HSLŠ aj do gardy; dal si ušiť gardistickú uniformu a čižmy, stal sa politickým referentom a vzdal sa živnosti; poklonkuje sa a čaká na príležitosť; po ulici mesta chodí pyšný, no nikto sa mu nezdraví a nikto sa ho nebojí; vedie Nemcov pri zatýkaní Židov, udá aj Evu; po strelbe na stanici sľúbi kožušníkovvi Židovi Helderovi, že mu pomôže ujsť do Londýna; odvedie ho za mesto a tam ho s jeho ženou a 7-ročným synom zabije; získa po ňom jeho vilu aj majetok; nakoniec ho Igor zabije pre to, že udal Evu; je to karierista, kolaborant, arizátor

František Hečko

- je známy ako románopisec, do literatúry však vstupoval ako básnik, **je básnikom a prozaikom slovenského sedliactva**

- svojou tvorbou sa radí k smeru **socialistický realizmus**

román ČERVENÉ VÍNO

- **generačný román**, ktorý zachytáva osudy rodiny Habdžovcov

-má **autobiografické prvky** a opisuje **život obyčajných ľudí bojujúcich s prírodnými katastrofami, nepriazňou osudu** na začiatku 20.storočia

-dej je lokalizovaný na **západ SK, do vinohradníckej oblasti**

-román pozostáva z troch častí: v prvej časti ŽIVLY sa mladá rodina Habdžovcov, ktorá odchádza do Vlčindola, pokúša zaradiť do nového prostredia, bojujú nielen s prírodou, ale i nepriazňou okolia, druhá časť HRDINKA A HRDINČA sa odohráva počas 2.svet.vojny, v centre príbehu je Kristína Habdžová a jej syn Marek, tretia časť románu MAREK A LUCIA zachytáva dospievanie a štúdium Mareka, autor napokon príbeh uzatvára jeho sobášom s Luciou

román DREVENÁ DEDINA

-modelová **ukážka socialistického realizmu a schematizmu**, spracúva **problematiku združstevňovania dedín** v rokoch 1945 až 1948